

Uddannelse og innovation

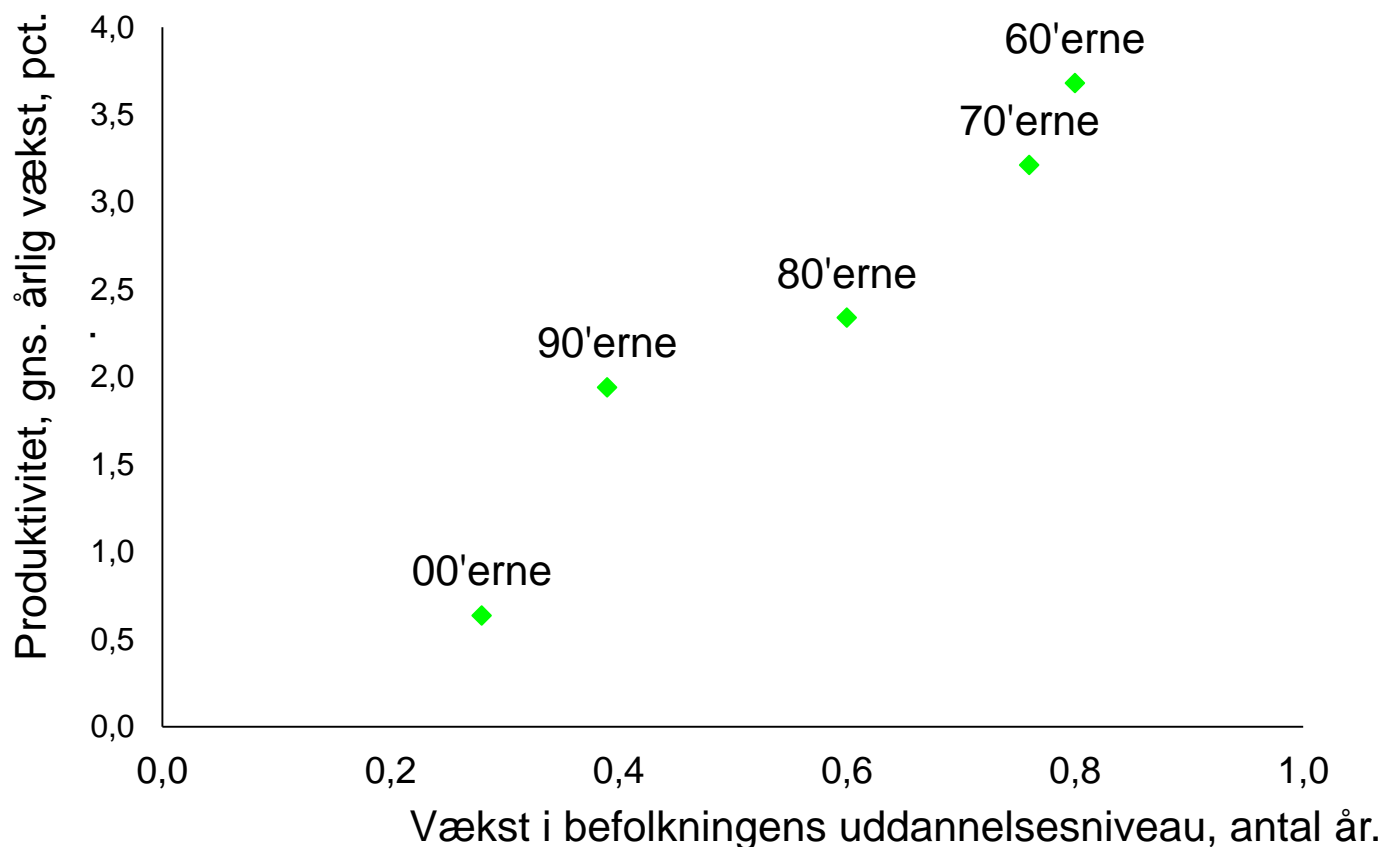
Peter Birch Sørensen

Formand for Produktivitetskommissionen

Præsentation af hovedkonklusioner i
Produktivitetskommissionens analyserapport nr. 4
på pressemøde den 17. december 2013

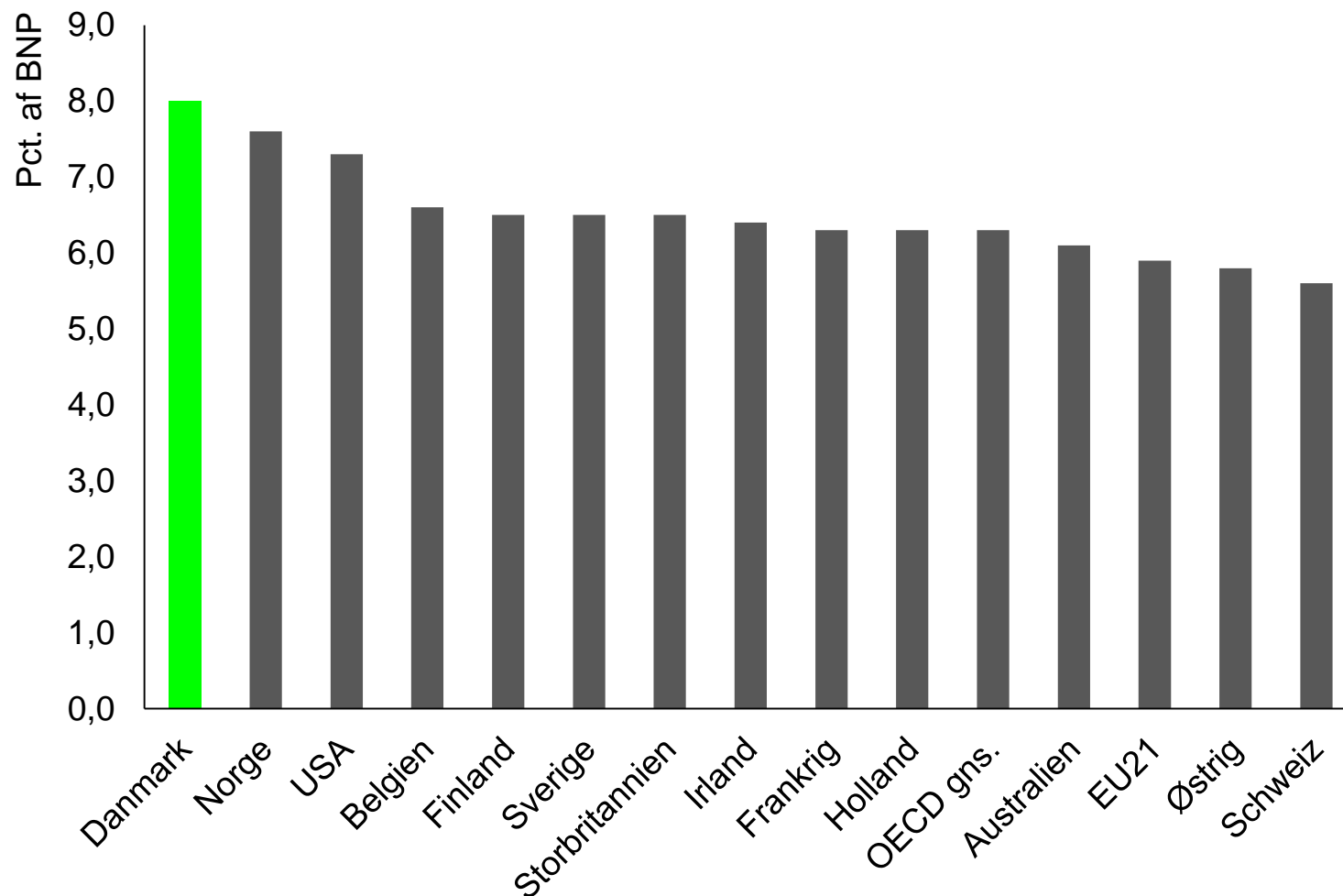
Uddannelse

Baggrund: Tæt sammenhæng mellem vækst i uddannelsesniveau og vækst i produktivitet

Danmark er det land, der investerer mest i uddannelse...

Udgifter til uddannelse, 2010 (eksklusive støtte til studerende)

Alligevel er der store problemer:

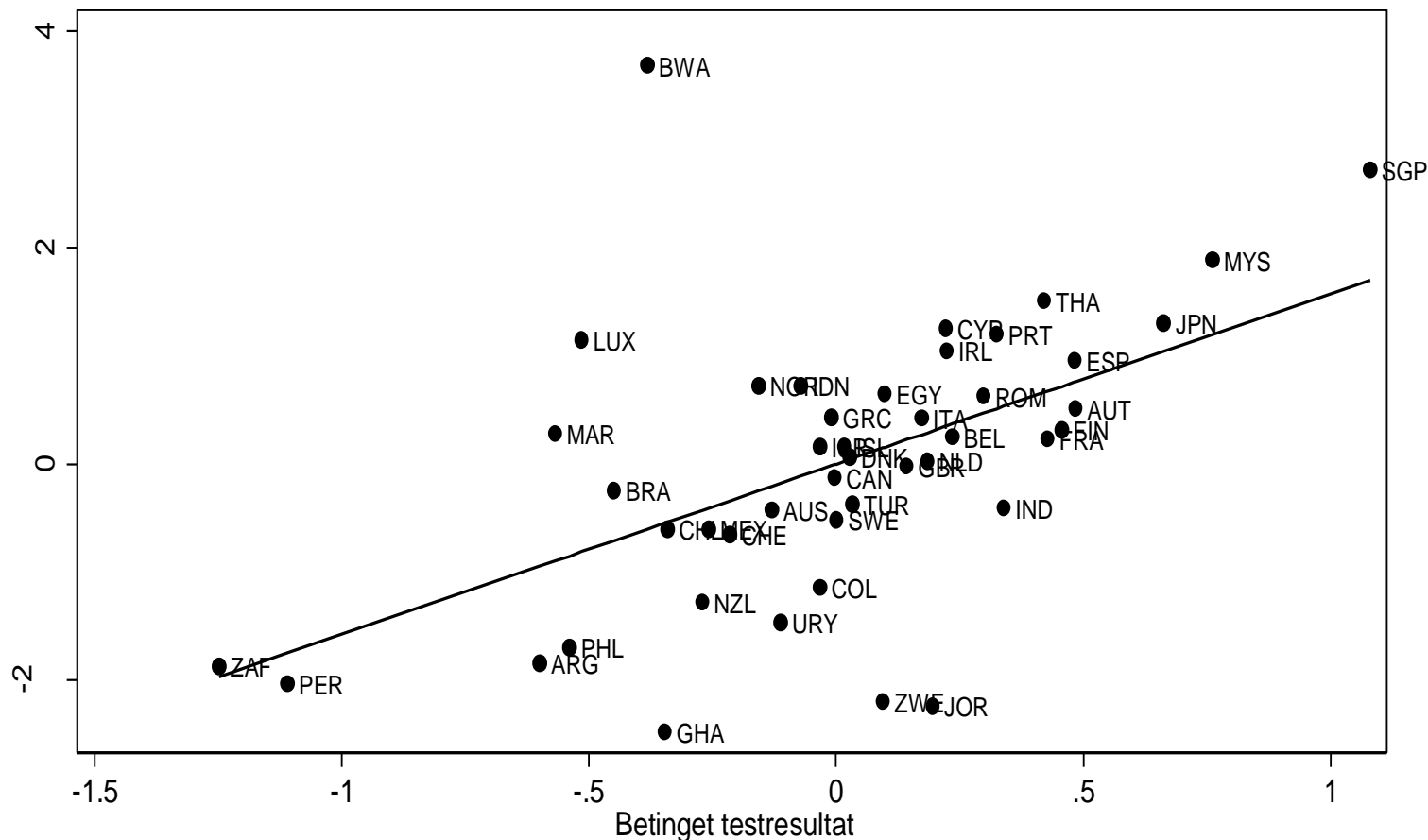
- Eleverne i folkeskolen klarer sig middelmådigt, og mange dumper til afgangsprøven
- Erhvervsskolerne har massivt frafald, og mange får aldrig eller først meget sent en ungdomsuddannelse
- Mange studenter har ikke de kompetencer, der kræves for at starte på en videregående uddannelse
- De unge søger i stigende grad mod de videregående uddannelser, der giver de dårligste beskæftigelsesmuligheder og den laveste løn
- Det faglige niveau er under pres mange steder, og mange uddannelser tilbyder kun ganske få undervisningstimer

Produktivitetskommissionens hovedkonklusioner

- Problemerne i uddannelsessystemet er en væsentligt medvirkende årsag til Danmarks produktivetsproblem
- Behov for at satse på kvalitet frem for kvantitet i uddannelsespolitikken: Uddannelser med højere fagligt niveau og mere relevans for arbejdsmarkedet
- Problemerne skyldes i høj grad de økonomiske tilskyndelser, som finansieringen af uddannelserne giver de studerende og uddannelsesinstitutionerne

Folkeskolen

Dygtige skoleelever afgørende for produktiviteten: Testscore i folkeskolen og vækst i produktivitet 1960-2010

coef = 1.5729065, se = .38591207, t = 4.08

Hvordan klarer danske skoleelever sig i internationale tests?

- PISA (de 15-årige): Middelmodigt, selv om vi i testen frasorterer en større andel af svage elever end andre lande
- PIRLS (læsefærdigheder i fjerde klasse): Under middel, når der korrigeres for forskelle i elevernes alder
- TIMMS (færdigheder i matematik og naturfag i fjerde klasse): Under middel, når der korrigeres for forskelle i elevernes alder)

Hvilke krav stiller vi til læreruddannelsen?

Højt kvalificerede lærere er af afgørende betydning for god undervisning i folkeskolen:

→ Hvis en lærer har ét karakterpoint højere gennemsnit fra gymnasiet, vil hans/hendes elever opnå godt 0,2 point højere gennemsnit ved folkeskolens afgangseksamen.

På den baggrund er det bekymrende, at

→ Optagne studerende ved lærerseminarerne i 2013 havde en halv karakter lavere karaktergennemsnit fra gymnasiet end landsgennemsnittet ved studentereksamen samme år.

→ Danske lærerstuderende modtager i dag kun halvt så meget undervisning end i 1980'erne.

→ Danske lærerstuderende har lavere studieaktivitet end lærerstuderende i andre sammenlignelige lande.

Ungdomsuddannelserne

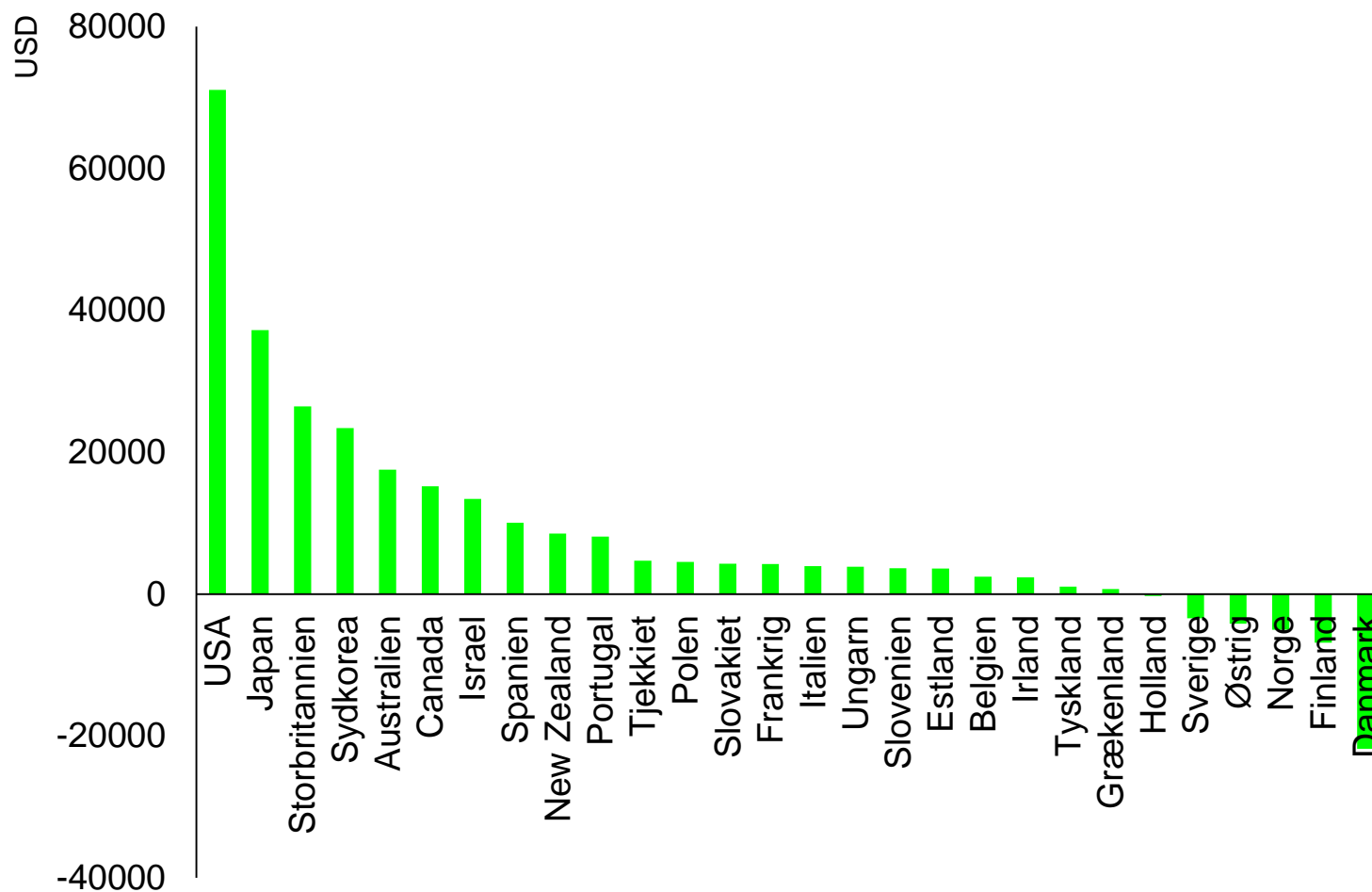
Problemer i ungdomsuddannelserne

- Danske unge (16-24-årige) ligger i den dårligste halvdel af OECD-landene mht. læsefærdigheder, talfærdigheder og it-færdigheder
- Erhvervsuddannelserne har Europas højeste frafaldsprocent
- Gennemsnitsalderen for dem, der gennemfører en erhvervsuddannelse, er 28 år
- Mange tager flere ungdomsuddannelser: 18 pct. af studenterne fra år 2001 har efterfølgende taget en erhvervsuddannelse (omkostning for samfundet: 1,4 mia. kr. årligt plus tabte skatteindtægter)
- Antallet af kursister, der må tage suppleringskurser i matematik og naturvidenskabelige fag for at opfylde optagelseskravene på de videregående uddannelser, er seksdoblet efter gymnasireformen
- Der bliver generelt givet højere karakterer i gymnasiefag, der ikke er adgangsgivende til de videregående uddannelser

De videregående uddannelser

Danmark er det land, hvor uddannelse er mest subsidieret

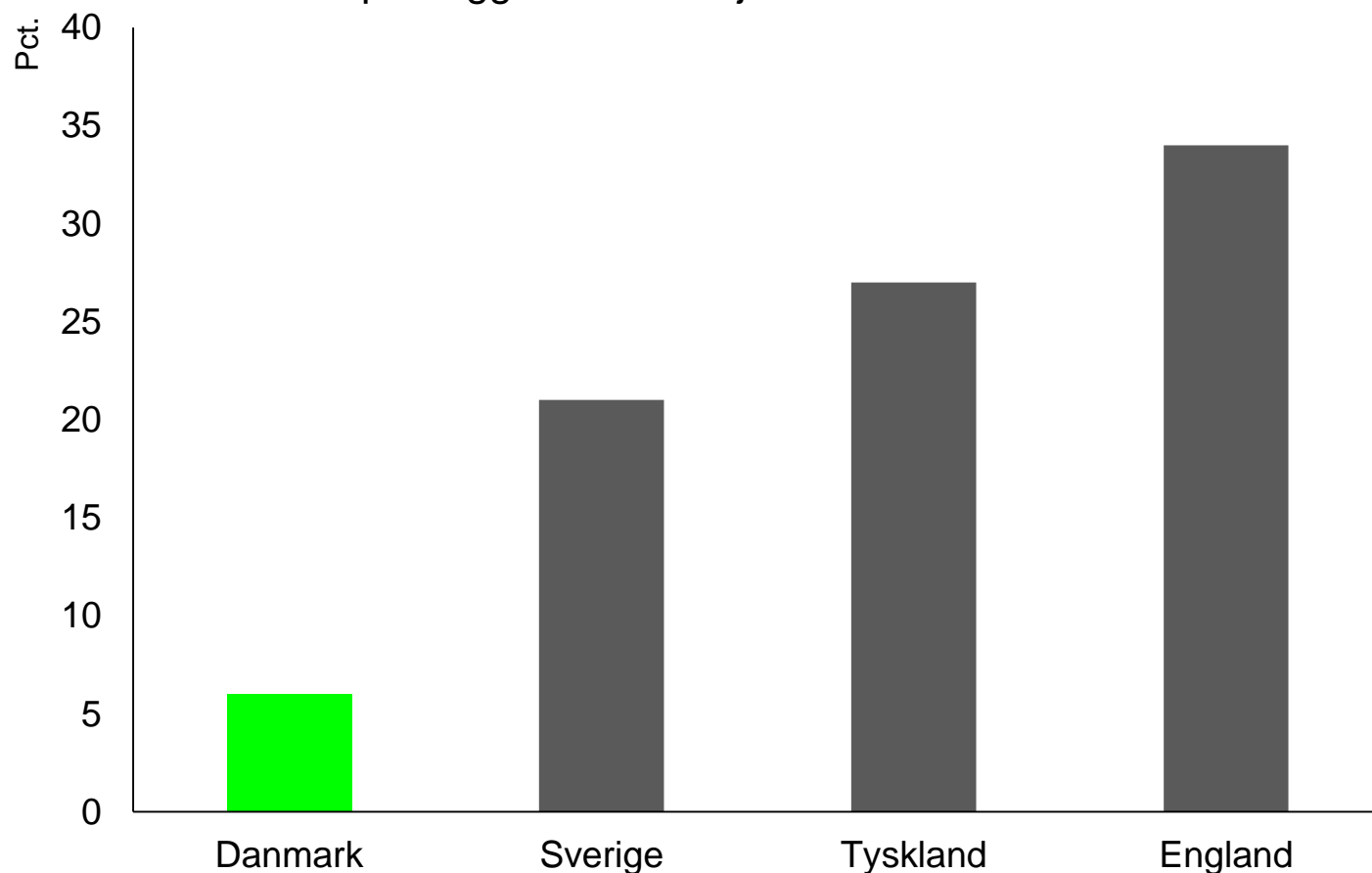
Studerendes direkte nettoomkostninger ved at uddanne sig

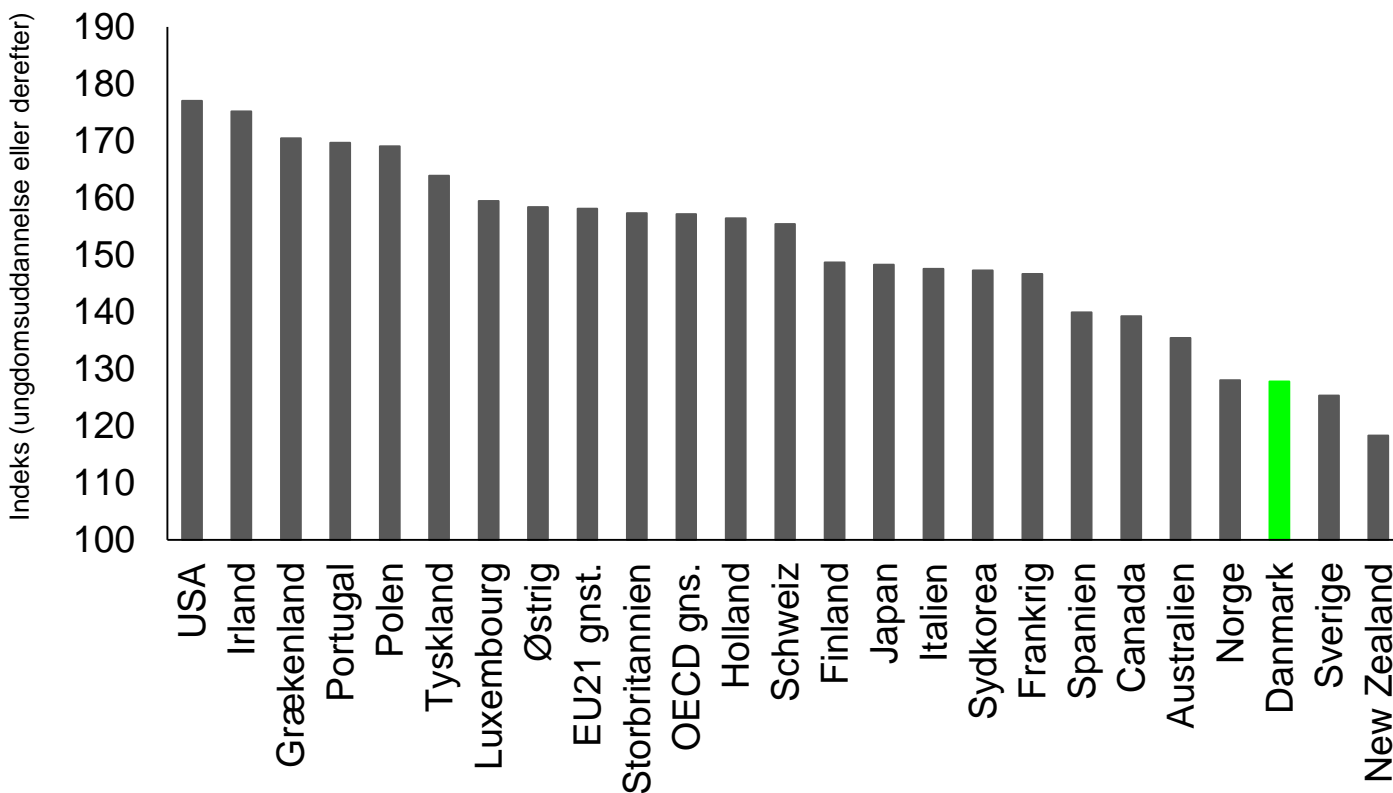
Note: De direkte omkostninger er brugerbetaling og andre studierelaterede udgifter fratrukket studiestøtte.

...og hvor de unge er mindst optaget af, hvad de skal leve af efter endt uddannelse:

Andel nyoptagne studerende der har valgt studie
på baggrund af arbejdsmarkedssituationen

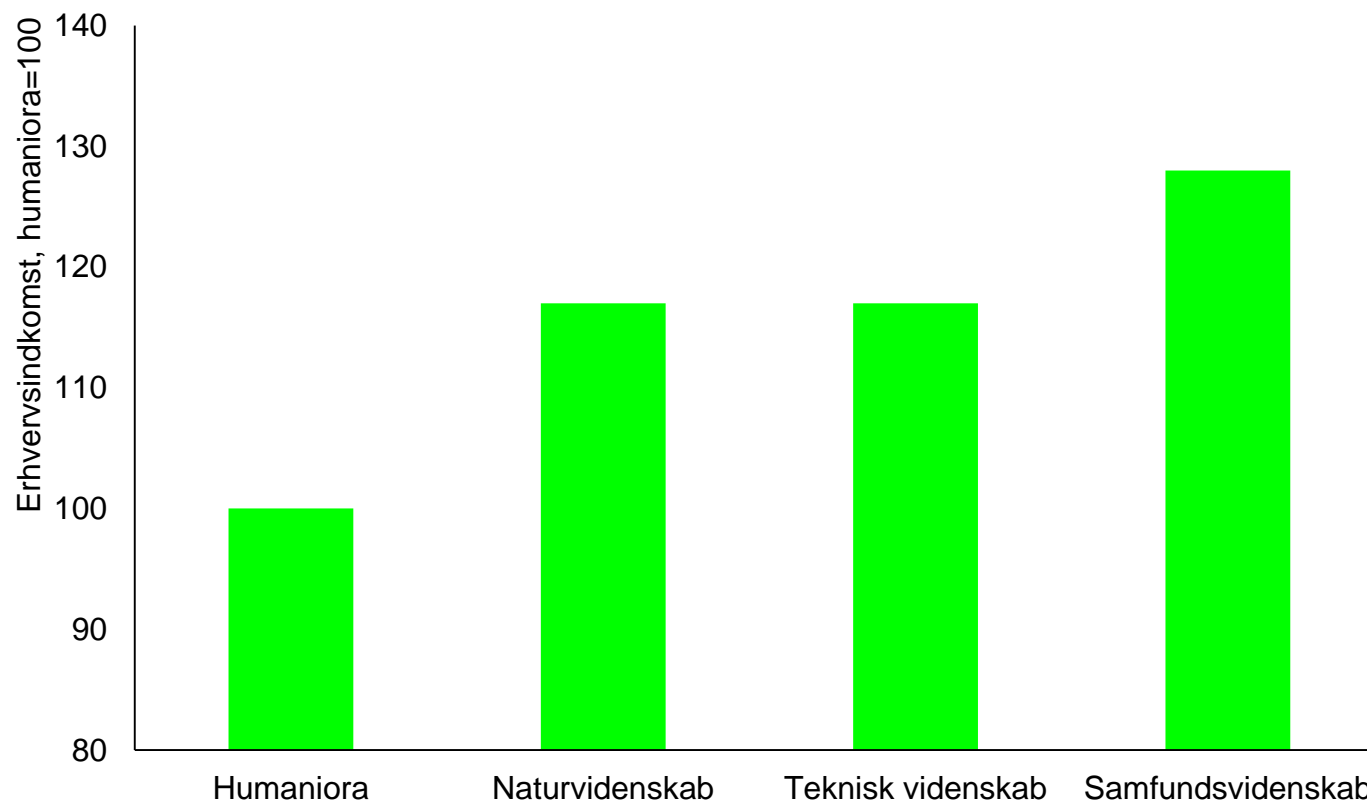
Lønpræmien for videregående uddannelse er generelt lav i Danmark...

Note: Andenaksen viser gennemsnitslønnen for personer med videregående uddannelse sammenlignet med gennemsnitslønnen for personer, der alene har en ungdomsuddannelse.

... men nogle uddannelser øger indtjeningsvnen væsentligt mere end andre

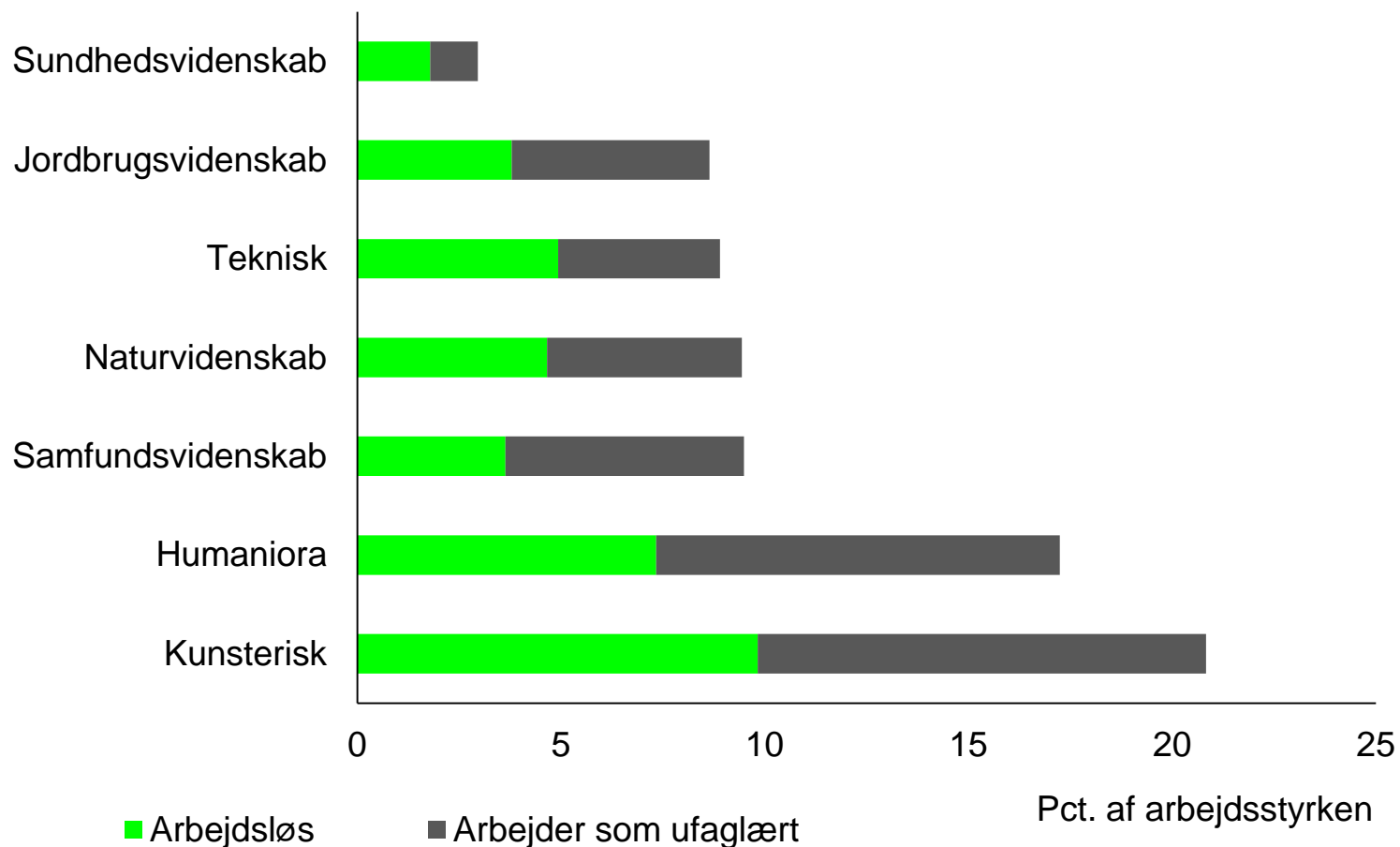
Erhvervsindkomst i forhold til en søskende, der har læst humaniora

Note: Indkomstforskellene er korrigeret for effekten af forskelle i alder, køn og karaktergennemsnit i gymnasiet.

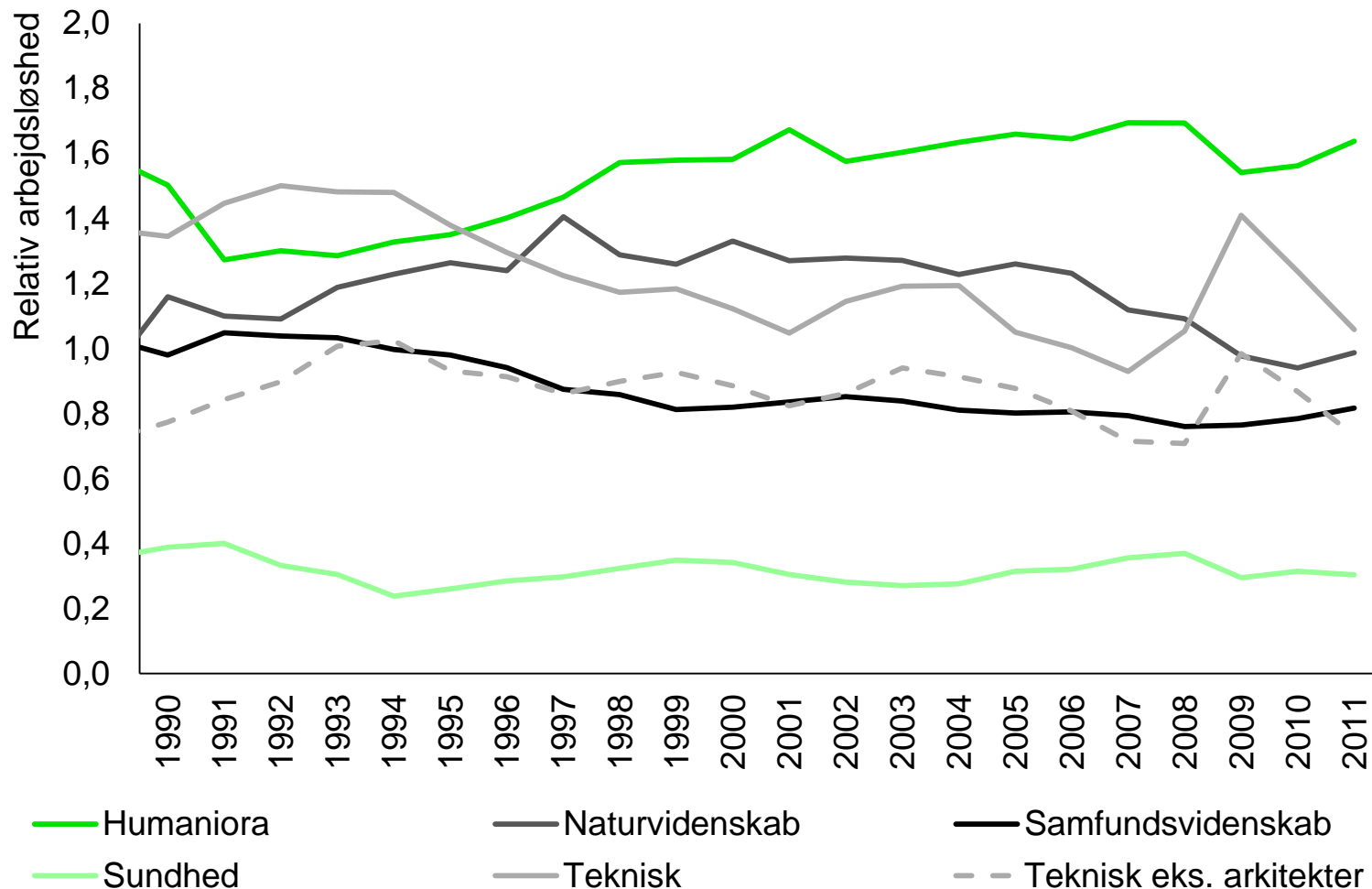
Mange højtuddannede bruger ikke deres uddannelse

Arbejdsløshed og overuddannelse blandt akademikere 2011

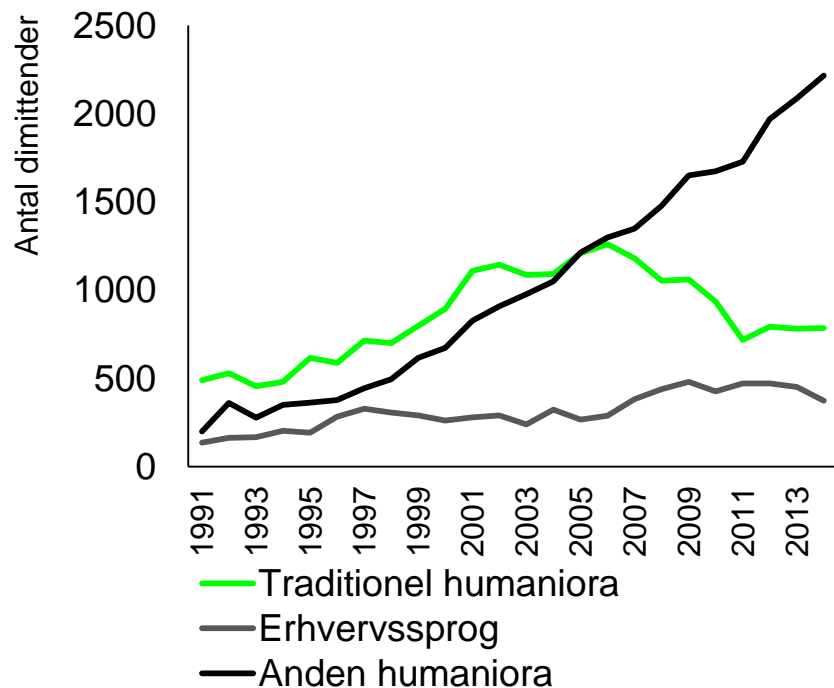
Dårlige beskæftigelsesmuligheder er ikke uforudsigelige...

Arbejdsløshed blandt akademikergrupper

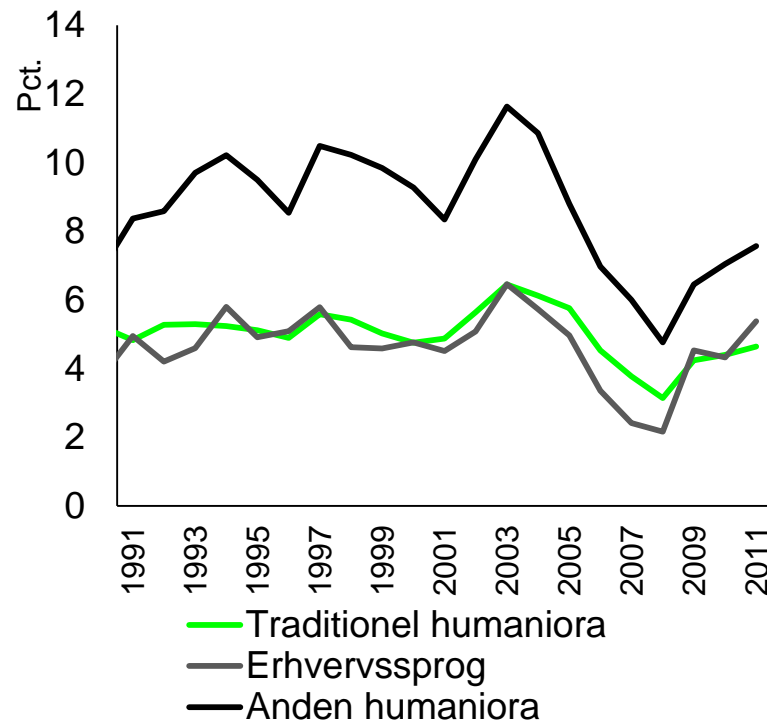

Alligevel: Jo større arbejdsløshed, jo større tilstrømning...

Antal dimittender
fra humaniora

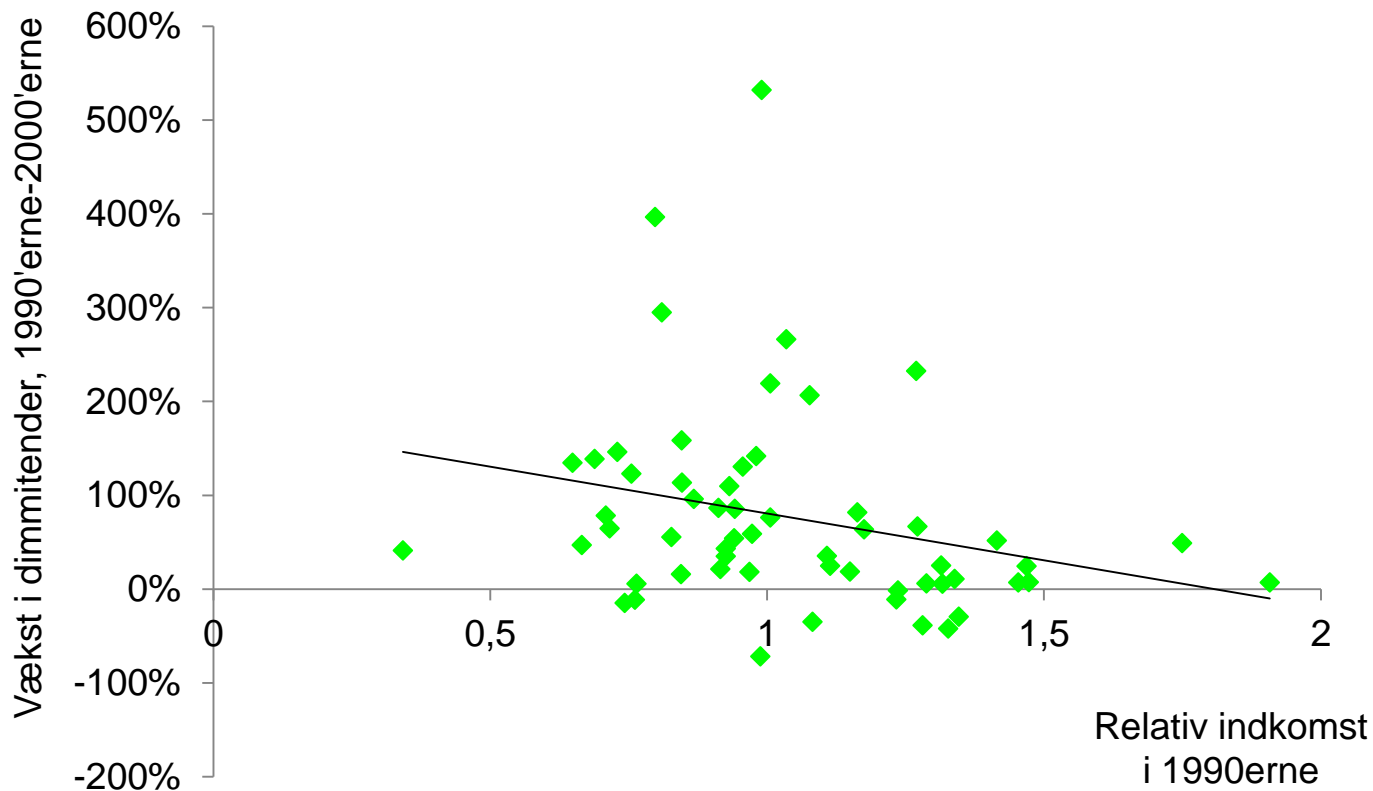

Arbejdsløshed
for humanister

...og jo lavere indkomst, jo større tilstrømning!

Erhvervsindkomst og studievalg på lange videregående uddannelser

Note: Den relative indkomst er gennemsnitsindkomsten for personer med den pågældende uddannelse i forhold til gennemsnitsindkomster for alle med en lang videregående uddannelse.

Andre problemer

- Taxametersystemet tilskynder uddannelsesinstitutionerne til at slække på de faglige krav og omfanget af undervisning, men ikke til at tage hensyn til uddannelsernes anvendelighed på arbejdsmarkedet
- Produktivitetskommissionens analyse viser, at 1 times ekstra ugentlig undervisning på universiteterne i gennemsnit øger indkomsten efter endt uddannelse med op mod 10.000 kr. om året
- Alligevel tilbyder mange studier kun ganske få ugentlige undervisningstimer

De vigtigste anbefalinger angående uddannelse

Tværgående hovedanbefalinger

- Styringen af uddannelsesinstitutionerne indrettes i højere grad efter at sikre høj kvalitet målt på bl.a. elevernes præstationer og på studerendes indkomst efter endt uddannelse.
- De resultater, uddannelsesinstitutioner leverer, offentliggøres systematisk og på en lettilgængelig måde. Vigtige resultater er elevpræstationer, progression i uddannelsessystemet og indkomst efter endt uddannelse.
- Fremtidige reformer af uddannelsespolitikken baseres i højere grad på konkret viden om, hvad der sikrer læring i undervisningen, herunder kvantitative forskningsresultater.

Hovedanbefalinger angående folkeskole og dagtilbud

- Det undersøges, hvordan indsatsen i dagtilbuddene for at stimulere børns læring kan intensiveres.
- De enkelte skolers faglige resultater offentliggøres i en årlig rapport på skolens hjemmeside.
- Skoleledere og lærere belønnes i højere grad for at bidrage til gode resultater.
- Kravene til de lærerstuderendes faglige kvalifikationer skærpes.
- Der åbnes op for alternative læreruddannelser, fx via universiteterne.

Hovedanbefaling angående ungdomsuddannelser

- Gennemgribende eftersyn af ungdomsuddannelserne for at sikre at udbud og indhold af uddannelserne svarer til arbejdsmarkedets og de videregående uddannelsers behov.
- Eftersynet bør ikke forsinke det igangværende arbejde med en reform af erhvervsuddannelserne.

Hovedanbefalinger angående de videregående uddannelser

- Bedre information til de studerende: Løbende offentliggørelse af sammenlignelige nøgletal for uddannelsernes kvalitet og relevans på arbejdsmarkedet.
- Væsentligt stærkere økonomiske tilskyndelser til de studerende til at vælge uddannelser med gode muligheder for beskæftigelse og høj løn.
- Overvej mere direkte styring af optag på uddannelser, hvor dimittenderne systematisk klarer sig dårligt på arbejdsmarkedet.
- Væsentligt stærkere tilskyndelser til uddannelsesinstitutionerne til at levere uddannelser, der indebærer høj studieintensitet og sikrer dimittenderne gode indtjeningsmuligheder (radikal gentænkning af finansieringssystemet).
- Undersøg om opbygningen af de videregående uddannelser sikrer uddannelser af optimal længde og relevant indhold i forhold til arbejdsmarkedet.

Innovation

Problemer på innovationsområdet

- Innovation er en vigtig kilde til produktivitetsvækst
- Danmark bruger forholdsvis mange penge på at støtte forskning, udvikling og innovation, men det afspejles ikke i produktivitetsvæksten
- Danmark har forholdsvis mange vækstiværksættere, men kun få kommer ind i et solidt vækstforløb

Problemer på innovationsområdet

Rammebetingelserne er vigtige:

- Et øget udbud af velkvalificerede højtuddannede med relevante kompetencer vil fremme innovation
- Et velfungerende kapitalmarked og et skattesystem, der ikke diskriminerer mod risikobetonede investeringer, er også vigtige

Problemer i innovationssystemet:

- Samarbejde mellem universiteter og erhvervsliv kan fremme innovation, men samarbejdet hæmmes af stive og komplicerede regler
- De mange danske ordninger til støtte for erhvervslivets forskning, udvikling og innovation er blevet betegnet som en "jungle"
- Der er stadig for lidt viden om, hvilke støtteordninger der virker bedst

Anbefalinger angående innovation

→ *Samarbejde mellem universiteter og erhvervsliv:*

→ Forenkling af de lovgivningsmæssige rammer.

→ Mere vægt på samarbejdsaftaler og mindre vægt på patenter og licenser.

→ *Støtteordninger i innovationssystemet:*

→ Opprioritering af effektmåling og løbende evalueringer.

→ Justering af tilskudsprocenter i lys af udbud og efterspørgsel.

→ Samling på færre ordninger.

→ *Rammebetingelser:*

→ Skat: Ophæv 60 pct. reglen for begrænsning af fradrag for underskud.

→ Finansiering: Viderefør om nødvendigt Vækstfondens nye finansierings- og garantiordninger.

NB: Innovationsfremmende offentlige indkøb og udbud behandles i en kommende rapport om offentlig-privat samarbejde.